

25 Jarig
jubileum
1908-1933

R.K. COÖPERATIE

"DE VOLHARDING"
TEGELEN

R. K. Coöperatieve Broodbakkerij en Verbruiksvereeniging
„DE VOLHARDING” TE TEGELEN

JUBILEUMBOEK

Uitgegeven ter gelegenheid van het vijf
en twintig jarig bestaan der vereeniging

1908-1933

Ontstaan der „Volharding”

De Coöperatie „De Volharding” te Tegelen jubileert! Een spanne tijds van 25 jaren is heengegaan, sinds een groepje van een 40-tal arbeiders, met een gezamenlijk bijeengebracht bedrijfskapitaal van ongeveer fl. 400,— het aandurfde de Coöperatie „De Volharding” ten doop te houden. Het was op 6 October 1907, dat na degelijke voorbereiding de eerste samenkomst plaats had, waarop zou beslist worden over het al of niet oprichten van een Coöperatieve winkel. Wij hadden het geluk toen ter tijde een bij uitstek sociaal voelend Priester hier ter plaatse te bezitten, n.l. den Weleerw. Heer Kapelaan van Meerwijk, welke met al de geestkracht welke hem bezielde de eerste beginselen van sociale rechtvaardigheid en liefde in de arbeiderszielen trachtte neer te leggen. Met vreugde maar tevens met dankbaarheid denken wij heden terug aan dezen man die niets te veel was, waar het gold de ontwikkeling van den arbeidenden stand te bevorderen. Het is ons helaas niet gegund om bij gelegenheid van dit herdenkingsfeest onze persoonlijke hulde te bewijzen aan onzen eersten socialen voorlichter, omdat hij reeds geruimen tijd geleden door God werd opgeroepen om rekenschap af te leggen van al zijne handelingen. Moge het hem als een goede noot door God worden aangerekend, hetgeen hij voor ons Tegelsche arbeiders gedaan heeft. Naast dezen socialen Priester bij uitstek herdacht te hebben, voelen wij ons gedrongen om ook een woord van dank te brengen aan een andere Priester n.l. den Weleerw. Heer Kapelaan Souren te Maastricht. Van dezen volksvriend hebben onze eerste Coöperatoren den vollen steun en medewerking ondervonden, niet alleen op sociaal, maar ook op technisch en commercieel gebied. Met raad en daad heeft hij ons bijgestaan om van onze coöperatie te maken een goed gefundamenteerde zaak, welke niet bij den eersten tegenslag (gelijk zoovele andere) als een kaartenhuis in elkaar zou storten.

Wij danken U Eerw. dan ook nogmaals hartelijk voor alles wat gij in het verleden voor de Tegelsche arbeiders hebt helpen tot stand brengen. Toen eenmaal was vastgesteld dat in Tegelen eene Coöperatie zou worden opgericht en een voorloopig bestuur gekozen was, zette dit bestuur zich aan het werk ten einde zoo spoedig mogelijk

de vruchten te kunnen plukken welke de Coöperatie ons bieden zou. Op d.d. 7 Maart werd de acte van oprichting geteekend; statuten werden ontworpen welke na verloop van enkele weken in de Staatscourant werden opgenomen. Na nog verschillende vergaderingen gehouden te hebben en verder alle voorbereidende werkzaamheden overwonnen te hebben, werd besloten om op 8 Juni 1908 het gehuurde winkeltje in de Kerkstraat te openen. Het heugt ons nog als de dag van gisteren hoe op den dag der opening onze arbeidersvrouwen schoorvoetend ons winkeltje kwamen binnenzetten, uitgelachen door bijna de geheele Tegelsche burgerij. Toen een aanvang zou worden gemaakt met den verkoop van goederen, bleek dat het bestuur aan alles had gedacht, behalve aan het aanschaffen van verpakkingsmateriaal. Geen nood men wist raad. In allerijl iemand er op uitgestuurd teneinde de onmisbare zakken machtig te worden en inderdaad het gelukte om op een partij zakken beslag te leggen, zoodat de opening der nieuwe zaak toch kon doorgaan. Dat het er met de finantiën van de nieuwe vereeniging niet rooskleurig uitzag valt licht na te gaan. De eerste bestuursleden kunnen getuigen dat het meerdere malen is voorgekomen dat het gezamenlijk bestuur al zijn spaarcenten moest meebrengen, teneinde aan de finantieele verplichtingen op tijd te kunnen voldoen. Waar een zaak zoo wordt opgezet en geen enkel offer voor het bestuur te zwaar is, daar moet men van slagen verzekerd zijn. Ruim twee jaren heeft onze Coöperatie in het gehuurd winkeltje doorgebracht. De omzetten van „De Volharding” stegen van dag tot dag en de tijd was niet meer verre dat tot uitbreiding moest worden overgegaan.

Men wilde evenwel alvorens tot het oprichten van een eigen bakkerij over te gaan een poging wagen bij de plaatselijke bakkerspatroons of deze niet genegen waren om bij contante betaling enkele procenten korting te geven voor de leden van den R.K. Volksbond. Ons bestuur richtte naar de betrokken plaatselijke bakkers een schrijven teneinde met deze eene bespreking te mogen hebben over bovengenoemde aangelegenheid. Deze vergadering had plaats met als resultaat nul op het request. Het was toen reeds een uitgemaakte zaak dat dit tot gevolg zou hebben het oprichten van een eigen bakkerij. Men was evenwel van meening dat de juiste tijd hiervoor nog niet gekomen was, omreden met deze oprichting finantieele moeilijkheden gepaard gingen. Men sloot voorloopig een contract met een der Heeren

INTERIEUR EERSTE WINKEL

EXTERIEUR EERSTE WINKEL

bakkers te Venlo, welke wel zoo bereidwillig was de gevraagde korting toe te staan. Wij zouden dan het brood in Venlo gaan afhalen en zelf onder onze leden distribueeren. In die periode is gebleken dat er met de arbeiders van Tegelen op Coöperatief gebied iets te bereiken was. Het brood n.l. dat wij uit Venlo ontvingen kon den toets der critiek voorwat kwaliteit betrof met het brood van de Tegelsche bakkerspatroons niet doorstaan. Ondanks dit feit steeg ons debiet steeds hooger en hooger en werd in het najaar van 1910 een begin gemaakt met het stichten van nieuwe gebouwen voor winkelruimte met magazijnen, alsmede voor bakkerij, meelzolder en bakoven. In den loop van het jaar 1911 werden onze nieuwgebouwde panden in gebruik genomen. Met de stichting van het nieuwe bedrijf werd mede aangevoeld dat het bestuur niet meer bij machte was om het vele werk aan de Coöperatie verbonden nog langer in de vrije uren te kunnen blijven verrichten. Met ingang van de opening van onze bakkerij, werd dan ook als bedrijfsleider der vereeniging aangesteld onze Vriend Jac. Heijnen (tegenwoordig directeur van het Bijkantoor der H. K. te Roermond). Onder de leiding van onzen vriend Heijnen is onze Volharding langzaam maar zeker tot bloei gekomen. Het is naast onze leden, zeer zeker voor een groot gedeelte aan hem te danken dat onze Volharding geworden is een zaak van groote beteekenis voor onzen arbeidersstand hier ter plaatse. Naar mate ons bedrijf een hoogere vlucht nam, naar die mate werd ook steeds meer tegenwerking ondervonden van de neringdoende en handelsdrijvende Middenstand, wat zich uitte in scheldpartijen en afbraak politiek, gericht aan 't adres van onze Coöperatie. Te laat heeft men ondervonden dat met lasterpraatjes en scheldpartijen te bezigen niets te bereiken valt.

Wij denken er niet aan het feit te ontkennen dat door de oprichting en instandhouding van de Coöperatie „De Volharding” een groot stuk van het debiet van den plaatselijken Middenstand voor deze is verloren gegaan. Evenwel heeft dit feit als zoodanig voor onze Tegelsche middenstand volgens onze bescheiden meening absoluut geen nadeelige gevolgen gehad, omreden het grootwinkelbedrijf hier reeds lang vasten voet gekregen had, ware het niet dat een krachtige Coöperatie had zorggedragen, dat hier voor hen niets te bereiken was. Indien het zoover gekomen was dat de grootwinkelmaatschappijen hier hunne tenten hadden opgeslagen, was de plaatselijke middenstand nog veel harder

)(

VOORAANZICHT
EERSTE NIEUWBOUW

in de knel geraakt als thans het geval is. Immers al het geld wat in deze winkels besteed wordt is onherroepelijk voor den middenstand verloren. Door de Coöperatieve beweging zijn aan hare leden in den loop van de 25 jaren van haar bestaan groote sommen uitgekeerd aan dividenden, uit fondsen enz., waarvan de plaatselijke middenstand beduidend geprofiteerd heeft. Het wil ons dan ook voorkomen dat de neringdoende en handeldrijvende middenstand van Tegelen ons dankbaar kan zijn dat de Volharding aan de gestelde verwachtingen heeft voldaan, waardoor den algemeenen toestand voor hen veeleer verbeterd als verslechterd is. Toen onze bakkerij een tijdje in werking was bleek al gauw dat het bestuur goed gezien had met de oprichting van dit eigenbedrijf, daar dit een der beste bedrijven is wat zich uitstekend leent voor Coöperatie. Intusschen bleven onze bedrijven zich steeds in sneller tempo ontwikkelen voor wat betreft omzetten en vermeerdering van ledental. Vooral in de oorlogs- en na-oorlogsjaren heeft onze Coöperatie getoond dat zij er zijn mocht. Deze toch is het geweest die voortdurend met de vastgestelde maximumprijzen der regeering accoord ging en bijgevolg de verbruikers het vel niet over de ooren trachtten te stroopen, zooals zulks toen ter tijde gebruikelijk was. Toen in het jaar 1918 een gedeelte van ons bestuur er een oogenblik aan gedacht had om het 10-jarig bestaan der vereeniging te herdenken, was het meerendeel van het bestuur een andere meening toegedaan, omreden de tijdsomstandigheden van dien aard waren dat van feestvieren moeilijk sprake kon zijn. Hieruit vloeide voort dat de gelden welke reeds voor dat doel gereserveerd waren een andere bestemming kregen. Er is bij deze gelegenheid door het toenmale bestuur der Coöperatie een daad gesteld, waaraan de Centrale Spaarbank „De Volksbank” het voor een groot gedeelte te danken heeft dat in Tegelen bij deze instelling zoo'n flink gebruik wordt gemaakt van sparen. Ieder lid van de Coöperatie De Volharding is bij genoemde gelegenheid gratis een spaarbankboekje verstrekt van de Centrale Spaarbank „De Volksbank”, met als inlage zooveel guldens als men jaren lid was van de Coöperatie „De Volharding”. Door deze daad te stellen hebben wij vermoedelijk bij velen onzer leden een begin gemaakt met sparen, wat in lateren tijd in vele gevallen door den betrokkene is voortgezet. Toen in de jaren 1921-'22 de prijzen van diverse artikelen maar vooral van de manufacturen sterk gingen dalen en tevens het ledental in sterke mate ging afbrokkelen, heeft ons

FILIAAL TE BELFELD

bestuur zich een oogenblik afgevraagd of wij het verplichte lidmaatschap tusschen Coöperatie en Werkliedenvereeniging zouden kunnen blijven handhaven, zooals dat hier in Tegelen vanaf de oprichting gebruikelijk was. Men wilde wel lid blijven van de Coöperatie, maar de Werkliedenvereeniging wilde men den rug toe keeren. Ons bestuur heeft evenwel voet bij stuk gehouden, zoodat het onderling verband tusschen Coöperatie en Arbeidersbeweging bleef gehandhaafd. Alhoewel wij in het boekjaar 1923 op ruim 60 leden roeyment hebben moeten toepassen, wegens het verlies van het lidmaatschap van de R.K. Werkliedenvereeniging spijt het ons niet den onderlingen band van het verplichte lidmaatschap te hebben vastgehouden, omreden de eensgezindheid onder onze leden hierdoor behouden bleef. In het voorjaar van 1922 werden wij vrij plotseling voor het feit gesteld dat onze Bedrijfsleider Jac. Heijnen onze vereeniging ging verlaten daar hij als Directeur van het Bijkantoor der H.K. te Roermond benoemd was. Wij brengen hier in dit herdenkingsboekje gaarne onzen oprechten dank aan onzen gewezen bedrijfsleider voor alles wat hij voor den arbeidersstand van Tegelen en in het bijzonder voor de Coöperatieve beweging gedaan heeft. Lang heeft men geaarzeld voor-al-eer een besluit te nemen tot aanstelling van een nieuwen bedrijfsleider, tot ten slotte de keus is gevallen op een der oudere bestuursleden. Wij laten het oordeel over aan het Bestuur, Raad van Toezicht en leden of de toen ter tijde gedane keuze de juiste was. Het duurde uiteraard een tijdje eer de nieuwe bedrijfsleider zich naar behooren had ingewerkt, zoodat het jaar 1922 verstreek zonder dat door onze vereeniging naar middelen gezocht was om de gedaalde omzetten weder hooger op te voeren. In 1923 toog men evenwel weer met nieuwen moed aan het werk, teneinde het verloren terrein weder te herwinnen. De eerste gelegenheid welke zich hiervoor aanbood was de ineenstorting van de Coöperatie Eigen Hulp te Belfeld. De finantieele moeilijkheden waren in de Cooperatie van Belfeld van dien aard dat naar andere middelen moest worden uitgezien, wilde men niet dat deze Cooperatie bij gebrek aan finantien zou ten gronde gaan. Na verschillende samenkomsten met het Bestuur van genoemde Cooperatie en het Bestuur van de Volharding kwam men tot het besluit om Eigen Hulp over te nemen, met alle daaruit voortvloeiende baten en lasten. Deze overname heeft aan onze Volharding ruim fl. 2000.— aan kapitaal gekost, omdat na gedane inventarisering bleek,

EXTERIEUR BAKKERIJ

dat er op de samengestelde balans een tekort voorkwam van genoemd bedrag. Het heeft ons evenwel nooit gespeten dit geldelijk verlies aanvaard te hebben, omreden van den beginne af aan, wij van de leden van Belfeld de volle medewerking ondervonden hebben om ook in Belfeld de Coöperatie tot bloei te brengen. In den loop van hetzelfde jaar 1923 werd door onze Volharding een eigen pand gesticht te Belfeld en vanaf dien datum nam onze zaak evenals te Tegelen gestadig in bloei toe. Toen wij deze zaak overnamen was de weekomzet geslonken tot fl. 200.— per week, terwijl wij dien omzet in 1931 hadden opgevoerd tot ruim fl. 1000.— per week. Gaarne laten wij het over aan het oordeel van de leden of wij al dan niet geslaagd zijn met de overname met ons filiaal te Belfeld. Hierbij kwam nog dat ons debiet in het bakkerijbedrijf aanmerkelijk werd versterkt, zoodat wij vrij spoedig moesten overgaan om onze bakkerij te vergrooten of een geheel nieuwe te bouwen, waarmede in het jaar 1924 reeds een begin werd gemaakt. In het jaar 1925 werd onze nieuwe bakkerij in gebruik genomen. Het spreekt van zelf dat deze bakkerij meer modern was ingericht en voorzien van de meer en meer opkomende uitrij-ovens, wat veel economischer werkt als het oude oven-systeem met vaste vloeren. Ook in dit nieuwe pand heeft men tot ons aller tevredenheid en voldoening gewerkt aan den uit- en opbouw van onze vereeniging en heeft dit bedrijf het hare bijgedragen van de door ons gezamenlijk optreden verkregen resultaten. Zooals U allen bekend, was aan onze R.K. Werkliedenvereeniging van af den beginne der oprichting een brandstoffenhandel verbonden welke voor de vereeniging op finantieel gebied een mooi duitje opleverde. In de jaren 1926 en '27 was evenwel dezen handel successievelijk minder geworden en zocht men naar een oplossing om deze branche weer tot bloei te brengen. Welke middelen men evenwel ook aanwendde het bestuur kon in deze aangelegenheid niet slagen. Toch moest er kost wat kost een oplossing gevonden worden al was het desnoods met overgave van genoemde handel aan de Coöperatie. Op voorstel van het bestuur van de Volharding zijn ten dien einde besprekingen gevoerd met het bestuur van de Werkliedenvereeniging en is deze aangelegenheid tot een oplossing gebracht door te besluiten dat de Coöperatie den brandstoffenhandel van de R.K. Werkliedenvereeniging zou overnemen tegen den kostprijs der voorradige kolen vermeerderd met de taxatie van den aanwezigen inventaris. Vanaf den datum van deze overname is deze branche op-

)(

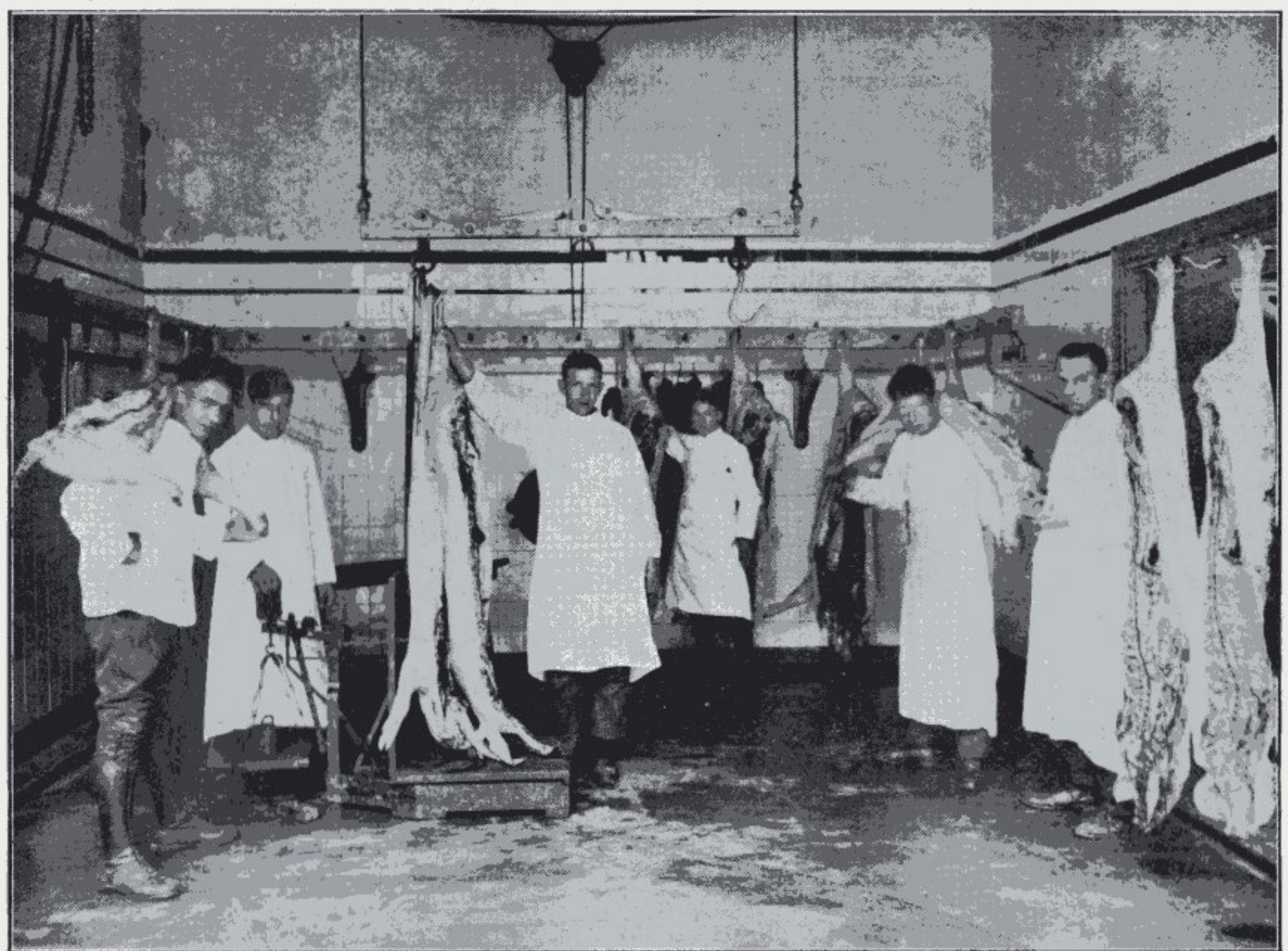
INTERIEUR BAKKERIJ

te nemen. Was de Werkliedenvereniging eenmaal ontslagen van dezen blok aan 't been, dan zou het vrij gemakkelijk zijn het hoofd boven water te houden. Ook op de overname van het Volkshuis terwille van de R.K. Werkliedenvereniging heeft onze Volharding ieder jaar rond fl. 1000.— moeten bijleggen. Dit offertje is evenwel met graagte gebracht omdat wij er van overtuigd zijn hierdoor den aanwas van het ledental der Werkliedenvereniging te hebben in de hand gewerkt. In het voorjaar van 1930 toen den economischen crisis hier in Nederland zich nog maar betrekkelijk liet aanvoelen bereikte ons vrij plotseling het bericht dat door de Werkgeversvereniging voor Tegelen en omstreken in de metaalnijverheid eene uitsluiting op haar personeel zou toepassen, welke van beduidende omvang was. Toen bedoelde uitsluiting eenmaal een feit geworden was, verscheen er in een plaatselijk uitgegeven blaadje een advertentie afkomstig van de Coöperatie de Volharding, waarin werd medegedeeld dat het Bestuur van de Volharding fl. 10.000.— had uitgetrokken als aanvullende steun op de uitkeeringen der Vakbonden. Geen der bestuursleden had gedacht dat bedoelde fl. 10.000.— geheel zouden verbruikt worden. Evenwel kwam men aan het einde van het boekjaar tot de bevinding dat niet tien maar fl. 11.000.— aan steun der uitgesloten arbeiders verbruikt was. Toen dan ook de uitsluiting welke later in een staking was omgezet ten einde liep, had den economischen crisis reeds veel verder doorgewerkt, zoodat lang niet alle arbeiders welke voor de uitsluiting in de metaalfabrieken hier ter plaatse werkzaam waren konden geplaatst worden. Dit had tot gevolg dat onze eenmaal bestaande steunregeling ononderbroken is blijven voortloopen en naderhand is omgezet in een reglementair gewaarborgde vaste steunregeling voor onze werklooze leden. Het bedrag hieraan besteed vertegenwoordigd eene som van ruim fl. 25.000.—. Bij invoering van deze steunregeling hebben onze leden ondervonden wat het zeggen wil, of men al of niet lid is van de Coöperatie De Volharding. Ondertusschen was men in het bestuur der Volharding reeds lang bezig met plannen te beramen tot nog verdere uitbreiding onzer zaken. Om een goeden gedachtengang te hebben van de aangelegenheid welke nu volgen gaat moeten wij ons even verplaatsen naar het jaar 1910 toen de Volharding met een der plaatselijke slaggers een contract afgesloten had, teneinde aan hare leden vleeschwaren te leveren tegen een korting van 5% bij contante betaling, terwijl naast deze 5% door

)(

INTERIEUR SLAGERIJ

den betrokken slager nog 1% moest worden gestort in het bevallingsfonds. Dit contract heeft geduurd tot einde 1922, toen den Mr. slager, waarmee wij hadden gecontracteerd, een vermindering op de uitkeering wenschte toe te passen. Ons bestuur was evenwel van meening dat de vleeschprijzen wel degelijk toelieten het bestaande contract te handhaven. Wij hebben derhalve het contract opgezegd en met een paar andere plaatselijke slagers welke wel genegen waren dezelfde korting te geven als voorheen, eenzelfde contract aangegaan. Van dit 2e contract mochten wij evenwel niet veel genoeg beleven, daar het strandde op de niet nakoming der financieele verplichtingen ten opzichte van onze vereeniging van een der betrokken leveranciers. In 1924 liep dan ook dit 2e contract ten einde en pasten wij ons voorloopig aan den bestaanden toestand door zelf zooveel mogelijk vleeschwaren te gaan verkoopen in onzen winkel. Ondertusschen was men in het bestuur reeds lang met plannen bezig om te komen tot oprichting van een eigen slagerij. Lang had men gearzeld voor-al-eer den beslissenden stap te zetten, omrede een slagersbedrijf niet zoo gemakkelijk valt te exploiteeren als een broodbakkerij en tevens omdat in diverse andere plaatsen waar Cooperatie's een slagerij hebben opgezet, de uitkomsten meestal van dien aard zijn, dat er niet veel aan te verdienen valt. Waar de zaken zoo staan kan men zich indenken dat men huiverig staat tegenover deze aangelegenheid. Toen men evenwel van andere zijde ook den aandrang voelde dat onze gebouwen uitbreiding behoeften, in verband met de steeds grooter wordenden omzet en vooral omdat er een splitsing moest plaats hebben van de afdeeling manufacturen, werd besloten den knoop maar door te hakken en een slagerij te beginnen. Na uiterst zorgvuldige voorbereiding werd in den loop van het jaar 1930 een aanvang gemaakt met de voorgenomen bouwplannen en na voltooiing in het begin van 1931 in gebruik genomen. Het heeft ons inderdaad mogen gelukken deze zeer lastige branche met succes te mogen exploiteeren. Nog altijd was ons bestuur er op bedacht om onze leden steeds vaster en vaster aan de Cooperatie te verbinden, door banden welke niet knellen, maar waardoor men zich bij vrijwillige uittreding als lid, zware financieele offers moet getroosten. Om tot het boven aangegeven doel te geraken werden in ons bestuur plannen overwogen om te komen tot oprichting van een pensioenfonds voor de leden. In het jaar 1931 heeft deze aangelegenheid haar beslag gekregen

en met ingang van 1 Jan. 1932 hebben allen bij ons aangesloten leden, welke den leeftijd van 65 jaar of ouder bereikt hebben recht op een pensioen van fl. 2.— per week of fl. 104.— per jaar.

Het behoeft natuurlijk geen betoog dat de gelden welke uit het pensioenfonds zijn uitgekeerd en nog worden uitgekeerd in dezen abnormalen tijd een veel hogere waarde hebben als in het verleden, wat zeer zeker voor onze pensioengerechtigden van groote waarde is. Hiermede meenen wij vrijwel het verloop van het werken der Coöperatie De Volharding over een tijdvak van 25 jaren in een stukje geschiedenis te hebben vastgelegd. Een ieder welke deze regelen onder de oogen komen, zoowel voor- als tegenstander van Coöperatie zal moeten getuigen dat onze beweging hier ter plaatse was, een bij uitstek mooi stukje werk, dat zeer zeker veel heeft bijgedragen om onze R.K. Arbeidersbeweging zoowel moreel als finantieel op hooger peil te helpen brengen. Het lijkt ons niet overbodig om bij deze gelegenheid nog eens de revue te laten passeeren alle uitkeeringen door onze Coöperatie gedaan aan leden, instellingen van diversen aard in alle vormen en verscheidenheden genoten,

VERKREGEN RESULTATEN VAN DE COÖP. DE VOLHARDING TE
TEGELEN OVER EEN TIJDSBESTEK VAN 25-JARIGEN ARBEID.

Bereikte omzetten	fl.	5.279.020.79
Vastgestelde overschotten	„	730.048.13
Uitgekeerd aan leden	„	396.350.71
Gestort in Reservefonds	„	121.647.99
Gestort in fonds arbeidersbelangen	„	73.011.47
Diverse fondsen	„	27.726.45
Pensioenfonds leden	„	24.302.06
Sociale instellingen (uitkeeringen)	„	40.895.47
Belastingen personeel (enz.)	„	46.113.98
Contract slager	„	19.434.75

Rest ons nog een woord van dank te brengen aan allen die in welken vorm ook hebben medegewerkt om onze Volharding steeds op hooger peil te brengen. Al zijn de tijden donker toch hopen wij met de hulp van God en den steun van Bestuur, Raad van Toezicht, Personeel en Leden ook in de toekomst onze Cooperatieve beweging hier ter plaatse steeds verder uit te bouwen en te vervolmaken,

HUB. HOVENS.

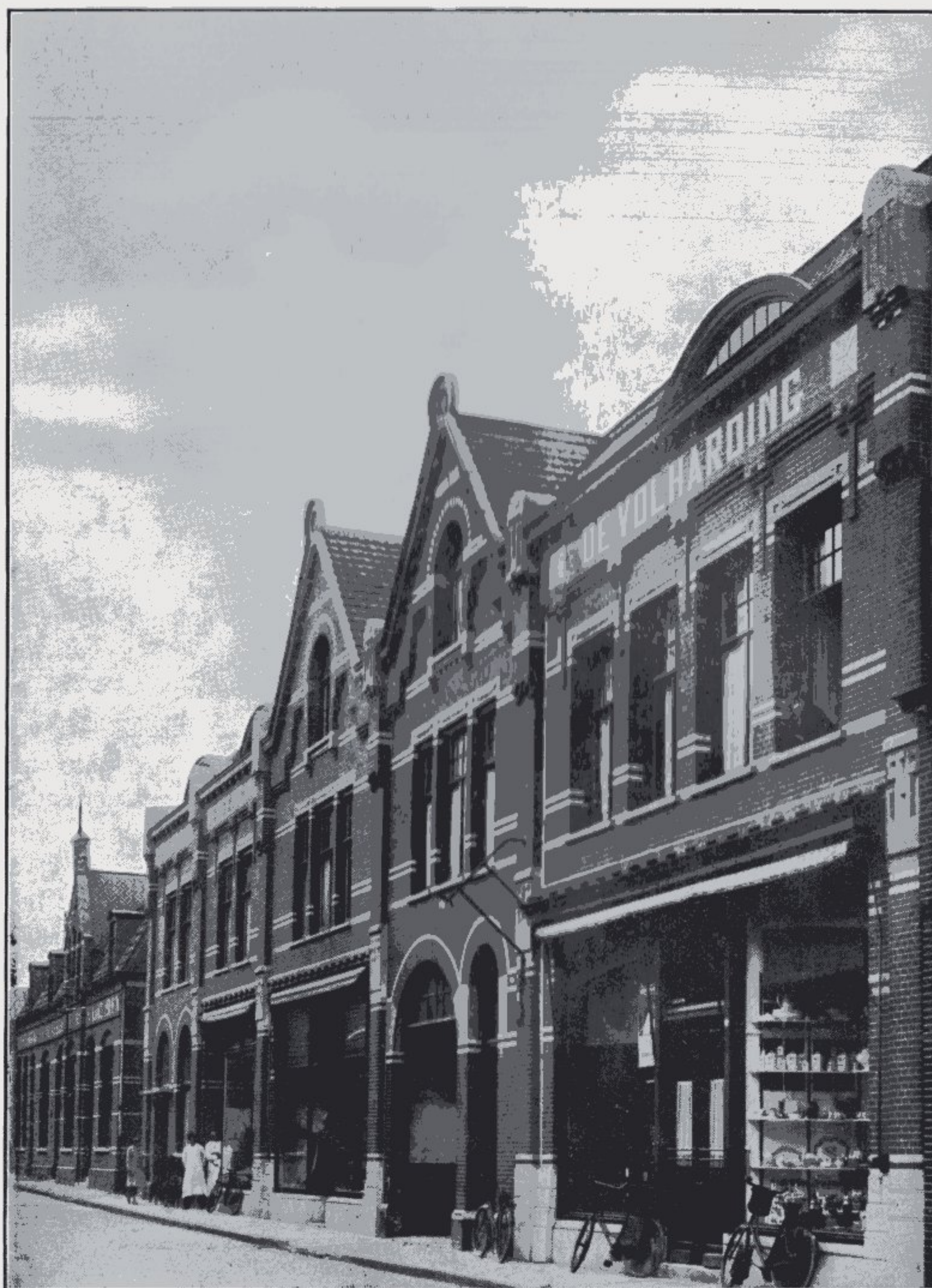
BESTUUR
COOP. „DE VOLHARDING”

)(

FRONTAANZICHT
VAN WINKELS EN VOLKSHUIS

)(

TER GELEGENHEID VAN HET ZILVEREN FEEST ONZER „VOLHARDING”

Het was voor ons arbeiders, een moeilijken en zorgvollen tijd, toen onze Coöp. Verbruiksvereeniging „De Volharding” werd opgericht. De arbeiders gingen gebukt onder een veel te langen arbeidsdag, en verdienden een loon, waarvan het niet mogelijk was, om op behoorlijke wijze in de behoeften van het gezin te voorzien. Van sociale Wetgeving was maar weinig te bespeuren, en de wettelijke bescherming, die bestond, werd door werkgever en werknemer niet nageleefd. Het lag dus voor de hand, dat ook de Tegelsche arbeiders, na het ernstig vermanend woord van Leo XIII z.g. in zijn „Rerum Novarum” besloten, om door middel van organisatie verbetering in hun toestand te brengen.

Den 13 Maart 1904 werd een afdeeling van den Limb. R.K. Volksbond (later R.K. Werkliedenvereeniging) opgericht. Aan deze Vereeniging hebben de Tegelsche arbeiders, vooral wat betreft, hun godsdienstige ontwikkeling, en sociale scholing en vorming, zeer veel te danken. Door het organiseeren van apologetische en sociale cursussen, het oprichten van een Propagandaclub en een leesbibliotheek met een flinke serie sociale en godsdienstige lectuur, heeft de Werkliedenvereeniging er voor gezorgd, dat er een kern kwam, waaruit de leiders voor diverse andere Vereenigen zouden gerecruteerd kunnen worden.

Dat de Werkliedenvereeniging ook niet blind was voor de stoffelijke belangen harer leden, bewijst het feit, dat zij op 21 Januari 1905 een vergadering belegde met de plaatselijke bakkers, om te bespreken, of het niet mogelijk zou zijn, bij contante betaling een paar procenten korting te geven op de broodprijzen, die toentertijd in Tegelen hooger waren, dan in verschillende plaatsen in de omgeving. Het onverstandig optreden van een deel der bakkers in die vergadering, alsook de ongemotiveerde uitlatingen buiten die vergadering, zijn mede oorzaak geweest, dat de Coöp. Verbruiksvereeniging „De Volharding” werd opgericht. 15 April 1908 verschenen de statuten in de Staatscourant.

Vijf en twintig jaren zijn thans voorbij, sinds wij met een veertigtal arbeiders te samen kwamen in de oude zusterschool waar, de Coöperatie werd opgericht. Vijf en twintig jaren van taaien, volhardenden arbeid zijn voorbij gegaan, en nu wij staan aan een mijlpaal in de geschiedenis van onze „Volharding” kan het zijn nut hebben, als wij even stil staan, om te schouwen op den afgelegden weg, en voor onzen geest roepen, wat er in die vijf en twintig jaar in Tegelen op coöperatief gebied, gebeurd is.

Heel klein begonnen met veertig leden in een vertrekje van 4x4 M. en een kapitaaltje van nog geen fl. 400,- is onze „Volharding” uitgegroeid, tot een der beste en een der financieel sterkste Coöperaties van heel het land. Aanschouw die winkels en magazijnen, bakkerij en slagerij, dat mooie Volkshuis (want ook den bouw van dit laatste was zonder de Coöperatie niet mogelijk geweest) weet verder, dat in dit alles geen cent vreemd kapitaal steekt en oordeelt dan, of de „Volharding” niet is een coöperatief bolwerk, een hechte burcht, waarin de Tegelsche arbeiders veilig zijn tegen de vele uitwassen van onzen tijd, die het op zijn zuur verdiende centen gemunt hebben.

De „Volharding” is gedurende haar bestaan een weldaad geweest voor de Tegelsche arbeiders. Honderd duizenden guldens heeft zij aan haar leden kunnen terug betalen, in den vorm van dividend. Met duizenden guldens heeft zij steun verleend aan allerhande sociale instellingen, zij steunt van de wieg tot aan het graf. Bij geboorte, uit het moederschapsfonds, bij ziekte en andere tegenspoeden, reikt zij hare leden de helpende hand, uit het pensioenfonds krijgen haar leden een uitkeering op hun ouden dag, en bij overlijden ontvangen de nagelaten betrekkingen een uitkeering uit het overlijdensfonds.

Menschen die vroeger nooit vrij waren van schuld, maar vast zaten gekluisterd bij borgende winkeliers, heeft zij schuldvrij gemaakt en tot eenigen welstand gebracht, door bevordering der contante betaling. Zij heeft haar leden opgevoerd tot flinke, fiere, vrije kerels, bij wien de valsche meening, „wij arbeiders kunnen toch niets” heeft moeten plaats maken voor de rotsvaste overtuiging „wij arbeiders kunnen alles” als wij maar één zijn en samenwerken.

Door het stichten van die mooie gebouwen aan de Kerkstraat heeft „De Volharding” haar leden tot de overtuiging gebracht, dat niet alleen de met aardsche goederen gezegende menschen gebouwen en fabrieken kunnen oprichten, doch dat ook de arbeiders dat kunnen, als zij maar willen samenwerken. In die winkels, magazijnen, bakkerij, slagerij en Volkshuis, zien zij de tastbare bewijzen van hun kunnen, zij gevoelen zich fier als de stichters en eigenaren van die gebouwen en zijn er trotsch op, medegewerkt te hebben aan de totstandkoming van nog zoo vele andere sociale instellingen.

Neen de Tegelsche arbeiders zijn geen stofvergoders, zij hebben de Coöperatie niet opgericht, om maar zooveel mogelijk dividend onder de leden te kunnen verdeelen. Was dat alleen het doel geweest, dan zouden wij, bij gelegenheid van dit zilveren feest moeten getuigen, onze taak slecht begrepen te hebben. „Door eigen kracht omhoog” is steeds het devies geweest van onze „Volharding”.

In samenwerking met Stands en Vakorganisatie is er gewerkt een kwart eeuw lang met volharding en

toewijding aan de bevordering van de godsdienstige, zedelijke, maatschappelijke en stoffelijke belangen der leden.

Vrienden, op dezen voor onze „Volharding” zoo gedenkwaardigen dag, past een woord van dank aan de bestuurders onzer Coöperatie, die zoo goed haar sociale beteekenis hebben begrepen, een woord van dank aan de leden voor hun coöperatieven trouw, waardoor de afname per lid is opgevoerd tot een bedrag, als maar zelden voorkomt. Gaat zoo voort, Tegelsche vrienden, blijft trouw aan onze Coöperatie. Werkt mede om de hoge idealen van de Pioniers van Rochdale in daden om te zetten, en begrijpt dat de Coöperatieve beweging slechts dan slaagt, als degene, die er zich mede bezig houden, haar begrijpen en haar weldaden waardig zijn.

Roermond, Mei 1933

JAC. HEIJNEN

BIJ EEN ZILVEREN JUBILÉ.

Vijf en twintig jaren is een heele spanne tijds. Maar wanneer men een terugblik werpt en met voldoening kan terugzien op den afgelegden weg, dan zijn de vijf en twintig jaren nog te snel voorbijgegaan. Deze gedachten zullen velen in Tegelen, die een werkzaam aandeel hadden in de sociale beweging met zich mededragen.

Wekte in den beginne het onooglijke winkeltje den lachlust van zoovele op, de gebouwen in de Kerkstraat dwingen thans de bewondering van vriend en vijand af. Die gebouwen waarin niet alleen werd en wordt behartigd het stoffelijke, maar vooral werd gewerkt en geploeterd voor het godsdienstig welzijn der Tegelsche arbeidersbevolking, zullen ook in de toekomst blijven prijken als een symbool van taaie volharding en solidariteit die in den vierden stand werd aangekweekt.

Aan wien de eer van dit grootsche werk. Wij gaan ons niet bezondigen door het noemen van namen, omdat we vreezen te zullen zijn onvolledig en niet geheel volgens de waarheid. Wanneer er eer en lof moet worden gebracht op dezen gedenkwaardigen jubeldag, dan moet zulks gebracht worden aan de Tegelsche arbeidersvrouwen, die de naam „Volharding”, op verschillende plaatsen in de gevels gebeiteld, niet hebben beschouwd als een gewoon opschrift maar daarin hebben gezien voor ieder van haar een program van actie, dat zij gezamenlijk stuk voor stuk moesten ten uitvoer brengen. De Tegelsche vrouwen hebben leven gebracht in deze doode letters, en gedurende de afgeloopen 25-jarige periode heeft als het ware het volharden bij voortduring weerklonken, als een groet tot hare standgenooten, als een strijdkreet tot de belagers van haar goed recht.

De mannen hebben slechts de lijnen waarlangs het moest gaan uitgestippeld, de vrouwen hebben gebouwd. Immers de coöperatieve beweging kan slechts dan gedijen, wanneer de fundamenteën van het gebouw bestaan uit eene specie die men noemt coöperatieve trouw. Wordt die trouw door de mannen getoond? Neen, wij zijn er toch allen van overtuigd dat dit een artikel is dat door de vrouwen moet worden aangebracht; en dit hebben de Tegelsche

arbeidersvrouwen in buitengewone mate gedaan. De Tegelsche arbeidersvrouwen hebben op dezen dag reden te over om te jubelen en te juichen, omdat het tot stand gekomene voor het grootste gedeelte is te danken aan de volharding door haar aan den dag gelegd.

En wanneer ge een dezer dagen uwe blikken zult laten gaan over die machtige gebouwen, waarin zooveel in het belang van uw gezin, Kerk en Staat werd gedaan, dan zal uw hart popelen, omdat ge U zult voelen een der getrouwen, die met volle recht mogen getuigen dit is mede een stuk van mijnen arbeid, omdat ik trots alles trouw was aan de beweging.

En wanneer ge straks opgaat naar uwe feestvergadering om door uwe tegenwoordigheid uiting te geven van uw medeleven, brengt gij dan vrouwen als offergave mede den geest om in de toekomst nog meer als in het verleden te blijven volharden omdat het vooral in den huidigen tijd zoo noodig is. Maar brengt vooral de offervaardigheid, die steeds een sieraad van U was over op de nog jonge vrouwen en meisjes, opdat deze straks, bezielde met uwe liefde voor sociale beweging, het door U gesteunde werk zullen voortzetten en vervolmaken, opdat Tegelen in de toekomst blijve wat het in het verleden steeds was, een lichtend voorbeeld voor andere. Dat geve God.

KOËBES.